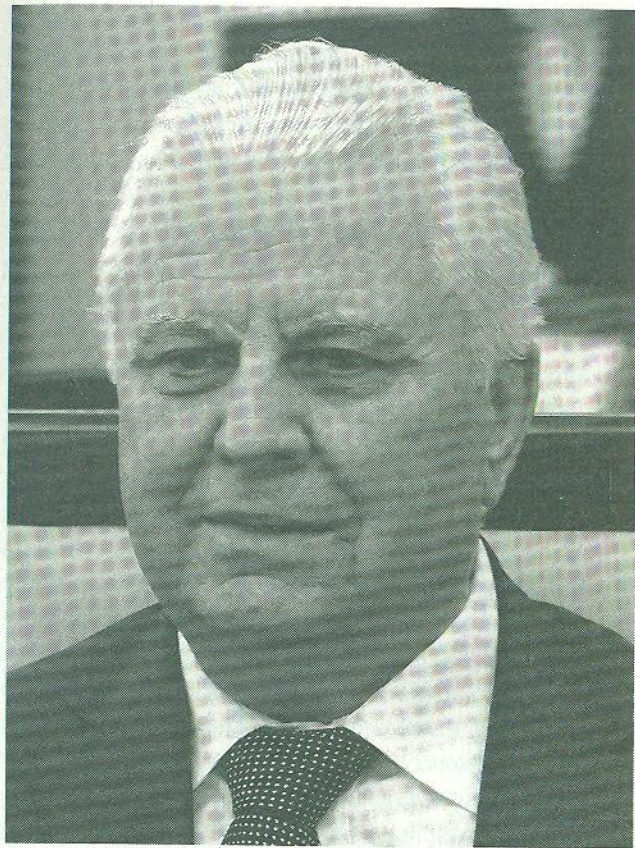

Леонід Кравчук — перший Президент України — став уособленням вітчизняної політичної еліти, її вад та недоліків. Колишній секретар ЦК КПУ з питань ідеології, який очолив Верховну Раду України після від'їзду до Москви Володимира Івашка, провів державу через випробування та проблеми перших років незалежності. Провів не без втрат, насамперед економічних, проте саме за Кравчука Україна здобула незалежність та визнання як самостійний суб'єкт міжнародних відносин. Інша річ, що омріяна багатьма поколіннями українців незалежність у безпосередньому наближенні виявилася складнішою за райдужну картинку щасливого життя.

Очевидно, Кравчук не мав на меті достроково припинити президентську кар'єру влітку 1994 року. Проте політична кон'юнктура та вправність опонентів змусили Леоніда Макаровича дочасно перейти на позицію граючого тренера в запеклих іграх української політики. Цей статус старійшини політичного класу він зберігає і донині, виступаючи з власним баченням наявних у державі проблем.

Літо 1991 року в Україні було спекотним, проте основні політичні події все ж розвивалися не в Києві, а в Москві та Вашингтоні. Спроба заколотників на чолі з Геннадієм Янаєвим, Валентином Павловим, Дмитром Язовим, Володимиром Крючковим та Борисом Пуго

Леонід Кравчук. 18 червня 2013 р.

відсторонити від президентського стерна Михайла Горбачова завершилася провалом. Перемога в Москві російських демократичних сил, символом та лідером яких став президент РСФСР Борис Єльцин, створила ситуацію, за якої зупинити процес розпаду СРСР було вже неможливо. Відцентрові тенденції радянського суспільства відчували і в США, проте Джордж Буш-старший, який у серпні 1991 року виступив з промовою у Верховній Раді в Києві, спромігся лише на заклики зберегти Союз, що їх скоро та небезпідставно назвали «котлетою по-київськи».

Україна парадоксальним чином (таких ситуацій у новітній політичній історії нашої держави буде чимало) була готова до незалежності з формальної точки зору. Керована з Москви система управління залишала Україні такі ознаки державності, як-то Конституцію, столицю, власне законодавство тощо, проте ці атрибути державності погано кореспондувалися з практичним досвідом управління державою та виживання держави. Хоча Верховна Рада працювала за радянськими правилами, більшість у ній належала парламентаріям, так чи інакше пов'язаним із КПУ, Конституцію України було ухвалено лише в 1996 році, але посаду Президента України запровадили в липні 1991 року. Після заколоту ДКНС ця посада стала для Кравчука зрозумілим шляхом переходу від радянського партійного ватажка до лідера однієї з найбільших країн Європи. Невипадко-

во на мітингах з кінця 80-х років ХХ ст. звучали не лише запитання «Хто з'їв наше сало?», але й порівняння України та Франції за формальними географічними ознаками.

Досвід радянської партійної роботи допоміг Кравчукові буремного серпня 1991 року мінімізувати іміджеві втрати від власного постійного балансування між націонал-демократами з Народного Руху, які закликали дати відсіч заколотникам, та радянськими військовими на чолі з Валентином Варенніковим, котрий вимагав від Кравчука присягнути на вірність ДКНС на чолі з Янаєвим. Управлінський досвід першого Президента не був куцим, проте на його плечі раніше не лягало стільки відповідальності — в УРСР її ділили з підлеглими Москві силовиками. До речі, перший досвід вимушеного політичного компромісу Леонід Макарович отримав восени 1990 року, під час Революції на граніті — виступу українських студентів із яскраво вираженими націонал-демократичними гаслами, який призвів до відставки тодішнього прем'єра Віталія Масола. Щоправда, і це варто визнати, у незалежній Україні відставки за політичними мотивами стаються нечасто. Але про це — нижче.

30 серпня 1991 року в Україні за підтримки більшості депутатського корпусу ВРУ було заборонено діяльність КПУ. Це рішення дало змогу зберегти обличчя Леоніду Кравчукові та іншим керівникам України, фактично перегорнувши сторінку з їхньою

багаторічною належністю до «надихаючої та спрямовуючої». Нагадаємо, що Україна сьогодні є однією з небагатьох постсоціалістичних держав, що не розкрила агентурні архіви радянських спецслужб. Цей факт варто закарбувати в пам'яті для усвідомлення причин млявого просування держави шляхом реальних перетворень. Заборона КПУ та одночасне збереження колишніх партійних топ-менеджерів у системі влади заклали основи тріади будівничих української незалежності. Підвалини незалежності мурували політичні «шабашники» — вчорашні представники компартійної номенклатури здебільшого в личині міцних господарників, їх непримиренні на перший погляд опоненти з націонал-демократичними поглядами та скоробагатьки, яких за десяток років почали солідно називати «олігархами». Ця тріада власними діями сформувала засади сучасної України та на початку 90-х років ХХ ст. неодноразово практикувала шок без терапії для мільйонів співгромадян.

Дозволимо собі припустити, що стан справ із національною символікою якнайкраще відображає дії названої тріади, офіційним лідером якої став Леонід Кравчук. Практично одразу після заколоту ДКНС та проголошення незалежності України Верховна Рада затвердила символами нової держави синьо-жовтий прапор та тризуб як Малий Державний герб (Великий Державний герб не затверджений і досі). Гімн